

Orientering til hjelpeverger

1. Innledning

Denne orienteringen er i første rekke myntet på hjelpeverger, men kan også ha interesse for eksempel for pårørende og omsorgspersonale. Det gis ikke detaljerte anvisninger på hvordan hjelpevergen skal forholde seg i alle situasjoner. Ofte vil hjelpevergen ved bruk av sunn fornuft finne ut hva som er til beste for klienten i det enkelte tilfellet - gjerne etter kontakt med omsorgspersonale, støttekontakt eller det lokale overformynderi. Denne orienteringen er likevel ment som en hjelp på veien.

Ettersom du på flere områder må forholde deg til overformynderiet, har vi tatt med litt om dets organisering og kompetanse. Deretter følger en beskrivelse av hjelpevergeoppnevning contra umyndiggjøring, så kommer rollen som hjelpeverge og den trengendes (klientens) behov i fokus. Avslutningsvis nevnes de bestemmelsene i vergemålsloven som er sentrale i ditt arbeid. Lovteksten er inntatt til slutt i orienteringen.

2. Overformynderiets organisering og dets kompetanse

Hver kommune skal ha 2 overformyndere som **velges av formannskapet** for 4 år av gangen. En av overformynderne er såkalt forretningsførende, dvs at hun eller han fører overformynderiets bøker, oppbevarer dokumentene med videre. Begge overformynderne tar del i avgjørelsene, og dersom de ikke blir enige, skal spørsmålet forelegges for skiftedommeren (skifteretten) til avgjørelse. Hjelpevergen vil normalt forholde seg til overformynderiets forretningsfører hvis ikke annet er avtalt. Noen av de større byene har en fast formann for overformynderiet som utfører de samme oppgavene som de valgte formyndere. I tillegg trer den faste formannen inn i stedet for skiftedommeren i disse sakene.

Overformynderiets oppgaver er i første rekke å ha **bestyrelsen av og kontrollen med de umyndiges midler**. Det skal føres protokoll over virksomheten. Vergemålsloven pålegger overformynderiet å oppnevne verger, hjelpeverger og eventuelt setteverger dersom noen av de ordinære vergene er inhabile i en sak. Andre oppgaver er å føre tilsyn med vergene og hjelpevergene og ta stilling til de spørsmål loven nevner, f eks avgjøre kjøp/salg av fast eiendom. Hver år skal overformynderiet avgi revidert regnskap til fylkesmannen.

KOMMUNAL OPPGAVE

OPPNEVNER HJELPEVERGER

TILSYN

KONTAKTES VED VIKTIGE AVGJØRELSE

PLASSERING AV MIDLER

3. Forholdet mellom hjelpevergeordningen og umyndiggjøring

Hensynet bak hjelpevergeordningen er å skaffe den som ikke kan ivareta sine anliggender en rettslig stedfortreder og økonomisk forvalter uten å måtte umyndiggjøre klienten. Umyndiggjøring er et langt mer drastisk alternativ fordi den umyndiggjorte blir fratatt sin rettslige handleevne. Det at man fratras sin rettslige handleevne betyr i praksis at vedkommende ikke lenger selv kan råde over sine midler eller binde seg ved avtale.

En hjelpeverge har langt på vei de samme rettigheter og plikter som en verge har for den umyndige. Men det er en stor og viktig forskjell: Klienten har fortsatt sin rettslige handleevne i behold etter en hjelpevergeoppnevning. Man kan derfor si at hjelpevergen utøver sitt verv som en **fullmektig** for klienten.

Det er ikke noe i veien for at det oppnevnes hjelpeverge for en klient som er meget sterkt mentalt rammet og helt uten evner til å handle på egen hånd i juridiske eller økonomiske anliggender. I disse tilfellene må hjelpevergen i praksis opptre helt selvstendig (på samme måte som en verge) og selvstøttet uten å behøve å ta saken opp med klienten.

Når man som utgangspunkt ikke umyndiggjør mentalt reduserte personer, er bakgrunnen et ønske om ikke å etablere en mer inngripende ordning enn nødvendig. Et annet forhold som taler til fordel for hjelpevergeordningen, er at mange eldre er psykisk og mentalt normale, men så fysisk reduserte at de må ha hjelp til f eks å gå i banken, skrive

selvangivelse ol. En alminnelig skriftlig fullmakt ville nok i de fleste sammenhenger være tilstrekkelig for å avhjelpe situasjonen. Men ved at hjelpevergene er undergitt vergemålslovens regler, blir klientens rettsikkerhet - ikke minst pga regnskapskrav og overformynderiets tilsynsplikt - langt bedre ivaretatt enn ved ordinære fullmaktsforhold.

HJELPEVERGE - FULLMEKTIG

UMYNDIGGJØRING - MISTER

RÅDERETT

4. Oppnevning av hjelpeverge

I forbindelse med oppnevningen, utsteder skifteretten eller overformynderiets en "hjelpevergebeskikkelse". Denne vil være hjelpevergens legitimasjon i forhold til omverdenen og bør alltid legges ved i kopi til offentlige instanser eller andre når man henvender seg på vegne av klienten. Hjelpevergens mandat (dvs en beskrivelse av hvilke oppgaver han har myndighet til å utøve) skal fremgå av beskikkelsen.

BESKIKKELSEN ER DIN

LEGITIMASJON UTAD.

5. Taushetsplikt

Hjelpevergen utfører et meget viktig arbeide som er av stor betydning for klienten. Opplysninger du får kan være mer eller mindre følsomme. Det er vesentlig at også **personvernet** herunder rett til privatliv blir ivaretatt. Omsorgspersonale og andre tjenesteytere er pålagt taushetsplikt. Verger og hjelpeverger har vanligvis ikke lovbestemt taushetsplikt. Ved oppnevningen er det derfor vanlig at det undertegnes en taushetserklæring.

Taushetsplikten omfatter blant annet klientens **personlige forhold**. Med dette menes det som det er vanlig å ønske å holde for seg selv. Alle slags forhold av denne art, også økonomiske, omfattes av uttrykket. F eks vil opplysninger om fysiske eller psykiske problemer, sykdom eller handicap av en eller annen art, om vedkommende mottar sosialhjelp eller en trygd som ikke alle får, omfattes. Forhold som er allment kjent, eller som vanligvis anses helt kurant å gi opplysninger om, anses derimot ikke som personlige.

For det annet omfatter taushetsplikten opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt **drifts- og forretningsforhold** som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningene angår.

Plikten går ikke bare på det å tie om opplysninger, men også å **hindre opplysningene i å tilflyte uvedkommende**. Man må altså passe på at ikke uvedkommende får hånd om dokumenter eller notater som kan gi opplysninger av nevnte art. Denne plikten gjelder i prinsippet også i forhold til foreldre og andre pårørende. Her kan det selvsagt være duket for konfliktsituasjoner, men du må bruke skjønn. Ta kontakt med overformynderiets hvis du er i tvil!

Det må legges til grunn at andre tjenesteytere, f eks kommunalt omsorgspersonale, ikke har taushetsplikt i forhold til hjelpevergen når det gjelder opplysninger som har betydning for og omfattes av hjelpevergens oppdrag.

KRAV PÅ Å HA

PRIVATLIVET I FRED.

6. Klientens egen handlefrihet

Klienten kan fortsatt på linje med enhver myndig person, binde seg ved rettshandel som eksempelvis bilkjøp eller bestilling av ferieturer. I utgangspunktet kan hjelpevergen derfor ikke handle i strid med klientens utrykkelige ønsker, såfremt denne har sin mentale ferdighet i behold. Det kan være at klienten selv ikke er så godt informert, og ikke alltid forstår hva som er den beste løsningen. Da er det viktig at hjelpevergen gjennom råd og veiledning forsøker å forklare klienten om hva som er til det beste for ham, og dermed hjelper klienten med å fatte en fornuftig avgjørelse.

Vi har ikke generelle lovregler som regulerer avtaler inngått av alvorlig sinnslidende eller psykisk svekkede personer såfremt disse ikke er mindreårige eller umyndiggjorte. Det har likevel utviklet seg en sikker regel om at en rettslig disposisjon er ugyldig hvis den er "motivert av sinnsykdrom eller høygradig åndssvakhet" hos den som handler. Ugyldighet kan som hovedregel gjøres gjeldende selv om den andre parten har vært i god tro. Avtalen kan også bli satt til side etter bestemmelsene i lov av 31. mai 1918 nr 4 (avtaleloven) kap 3. Selv om disse reglene gir klienten en viss beskyttelse om skaden er inntrådt, plikter hjelpevergen å vurdere behovet for umyndiggjøring dersom klientens adferd gir grunn til det. Hvis klienten vil være til fare for seg selv eller sin økonomi (eks.: klienten står i fare for å bli økonomisk utnyttet), bør hjelpevergen ta opp spørsmålet om umyndiggjøring med overformyndieret.

KAN FORTSATT INNGÅ AVTALER SELV

7.Hjelpevergens oppgaver

Dersom hjelpevergebeskikkelsen ikke uttrykkelig fastsetter hva som skal være hjelpevergens mandat eller arbeidsområde, må hjelpevergen kontakte overformyndieret for å få dette klarlagt.

Eksempler på arbeidsoppgaver

Mandat som omfatter klientens anliggender i sin alminnelighet innebærer at hjelpevergen i utgangspunktet anses som rettslig stedfortreder og økonomisk forvalter i alle sammenhenger der dette faller naturlig. Dette består av f eks å delta i skiftesamlinger og rettssaker, søke om trygde- og sosialstønader fra det offentlige, om nødvendig påklage vedtak fra offentlige forvaltningsorganer, inngå avtaler, herunder tegne telefon- og avisabonnement og ordne forsikring. Dessuten må hjelpevergen skrive selvangivelse, betale regninger og besørge utbetaling av lommepenger ol. Andre gjøremål vil være fremmøte (og stemmegivning) på generalforsamlinger, grensegangsfretninger og om nødvendig protestere når det kommer nabovarsler i byggesaker, eller skrive anmeldelser til politiet hvis det har vært innbrudd. Det er dessuten en viktig oppgave å føre tilsyn med klientens faste eiendom og løsøre gjenstander. **Når du er i tvil eller avgjørelsen er av særlig stor betydning: Kontakt overformyndieret!**

Det er viktig at hjelpevergen er seg sitt ansvar bevisst og kritisk vurderer klientens livssituasjon og foreslår forbedringer eller endringer. Klienten vil bli kunne ha rett til en rekke offentlige ytelser som kan bidra til å gjøre hverdagen enklere både økonomisk og praktisk. Vilårene for å motta. mange av disse ytelsene fremgår av lov av 13. desember 1991 nr 81 (sosialtjenesteloven). Hjelpevergen bør gjøre seg kjent med reglene og rådføre seg med sosialkontoret om hvilke ytelser som kan være aktuelle. Før viktige avgjørelser skal fattes, vil det ofte være riktig å rådføre seg med omsorgspersonale, støttekontakt eller det lokale overformyndieret. Etter vergemålsloven § 61 plikter hjelpevergen, når det er mulig, å rådføre seg med overformyndieret hvis han er i tvil eller det gjelder avgjørelser av særlig stor betydning for klientens økonomi.

TILFØRE ERFARING OG KUNNSKAP

TILSVARENDE EN GJENNOMSNIITTLIG

INNBYGGER.

Kall tilbake eksisterende fullmakter

Noe av det aller første hjelpevergen bør gjøre etter oppnevningen er å tilbakekalle alle fullmakter som klienten tidligere har avgitt. For å få full oversikt over hvem som er fullmektiger, bør derfor hjelpevergen forhøre seg med de personer som står klienten nærmest. Ved henvendelse til bank vil man kunne få opplyst hvem som disponerer kontiene. Fullmaktene bør helst trekkes tilbake ved at fullmektigen får en skriftlig melding fra hjelpevergen. I tillegg bør stedet hvor fullmakten vanligvis er benyttet som bank/postkontor få beskjed om at den nå er trukket tilbake.

Forsikringer

Videre bør det straks etter oppnevningen undersøkes om de viktigste verdiene i boet er forsikret. Hjelpevergen må sørge for at fast eiendom er fullverdiforsikret og eventuelt tegne innboforsikring om det er nødvendig. Særlig verdifulle gjenstander må om nødvendig forsikres spesielt.

Øvrige hjelpeapparater skal bestå

Det er ikke meningen at hjelpevergeordningen skal erstatte det alminnelige sosiale støtteapparat eller uformell bistand fra pårørende. Utenfor rammen av hjelpevergens mandat faller derfor selvsagt ansvaret for daglig omsorg og pleie samt dagligdagse gjøremål som f.eks.

det å gå i butikken, ta klienten med på tur og stelle hjemme. Selv om hjelpevergen ikke skal være støttekontakt eller sosialarbeider, skal han eller hun imidlertid se til at pleien og omsorgen fungerer, og eventuelt be om støttekontakt eller hjemmepleie dersom klienten har behov for dette. Om nødvendig skal også hjelpevergen bistå med å få klienten inn på institusjon. Hvis det er behov for støttekontakt, bør hjelpevergen ta kontakt med sosialkontoret.

Tvangsinngrep

Det er viktig å være klar over at hjelpevergen heller ikke kan gi tillatelse til tvangsinngrep overfor klienten. Dersom ikke klienten selv samtykker, kan hjelpevergen f.eks. ikke gi samtykke til innleggelse i psykiatrisk institusjon, tvangsmedisinering, observasjonstiltak, isolering, opplæring for å utvide forståelse, ferdigheter eller kunnskap, trening eller deltakelse i medisinske forskningsforsøk ol. Derimot skal hjelpevergen om nødvendig bistå klienten i å påklage vedtak som innebærer tvangsinngrep.

HJELPEVERGE KAN IKKE SAMTYKKE

I TVANGSINNGREP

8. Forholdet til de pårørende

Et særlig vanskelig område for hjelpevergen er forholdet til de pårørende. De pårørende vil ofte involvere seg både praktisk og emosjonelt i forhold til klienten. På grunn av sin særlige interesse i klientens ve og vel, er de en viktig ressurs som vil kunne være til stor nytte for klienten.

De pårørende vil neppe alltid være enige i de disposisjoner som hjelpevergen foretar. Det er viktig at hjelpevergen legger forholdene til rette for et godt samarbeide med de pårørende, samtidig som han klart tilkjenner at det er han som er rettslig fullmektig for klienten, og har det avgjørende ord. I enkelte tilfeller er hjelpevergen oppnevnt nettopp for å beskytte klienten mot de pårørende. Bakgrunnen for dette kan f.eks. være at de pårørende og klienten har motstridende interesser. I noen tilfeller ønsker klienten dessuten slett ikke innblanding fra de pårørende. Hjelpevergen har da et særlig ansvar for å ivareta klientens interesser i forhold til de pårørende.

9. Registrering/forvaltning av klientens bo

Overformynderiet kan pålegge hjelpevergen å besørge registrering av klientens bo. Dette kan også være en fordel for hjelpevergen selv fordi det senere ikke vil herske tvil om hvilke verdier som lå i boet. Registreringen skjer i praksis ved at hjelpevergen henvender seg til skifteretten som bemyndiger noen til å forestå registreringen, eksempelvis noen ved lensmannskontoret. Enkelte overformynderier har egne skjemaer til dette.

Overformynderiet kan vedta **tvungen forvaltning**. Dette innebærer at kapitalmidler som penger, innskudd, verdipapirer og andre pengekrav, overføres til overformynderiet for forvaltning. I praksis skjer dette gjerne hvor klientens formue er av en viss størrelse.

De penger som hjelpevergen forvalter, plikter han å plassere med størst mulig avkastning og sikkerhet så langt det er praktisk av hensyn til klienten. Vanlig løstøre og fast eiendom skal forvaltes av hjelpevergen **under tilsyn av overformynderiet**. I enkelte sammenhenger vil det kunne være fornuftig å deponere spesielt verdifulle gjenstander i bankboks.

10. Regnskapsplikt for hjelpeverger - bruk av penger

Regnskap

Hjelpevergen er pålagt regnskaps- og noteringsplikt etter vergemålsloven § 77, jf. § 90 c. I Sosialdepartementets rundskriv I-22/91 fremgår at det er tilstrekkelig at det føres et noteringsregnskap hvor inntekter og utgifter fortløpende er nedtegnet. Avtal med overformynderiet hvordan det skal gjøres i ditt tilfelle.

Det er ikke nødvendig å skaffe **bilag** til alle innkjøp som foretas. F.eks. må det ganske enkelt kunne anføres et beløp under rubrikken "lomme penger". Skulle hjelpevergen måtte redegjøre for alle små og trivielle innkjøp, ville det

innebære et betydelig merarbeide. Dessuten vil det kunne fremstå som ubehagelig i de situasjoner hvor klienten selv disponerer pengene, å måtte be om kvittering for alle mulige småting som kjøpes. Særlig er det viktig at de psykisk utviklingshemmede ikke opplever usaklig forskjellsbehandling, f.eks. når det gjelder kvitteringer i forbindelse med lommepenger.

Forbruk

Det kan tæres på klientens kapital ved behov. Det er ikke meningen at kapitalen skal stå ubrukt på konto og tilfalle arvingene. Klienten bør f.eks. få anledning til å reise på en lengre og kanskje kostbar ferietur dersom klienten er tjent med at midlene brukes til dette. På den annen side må hjelpevergen og overformynderiet alltid ha for øye at det må være tilstrekkelig med penger til å dekke uforutsette utgifter. Det er for øvrig grunn til å nevne at det ikke nødvendigvis alltid er slik at hjelpevergen bør gripe inn når lommepengene brukes på en ufornuftig måte. For mange - og særlig for de psykisk utviklingshemmede - er det nødvendig at de trenes opp i bruk av penger. Så får man heller være litt overbærende med at innkjøpene kan fremstå som både unødvendige og lite fornuftige. Dersom overformynderiet har forvaltningen av midlene, kan hjelpevergen be om å få større beløp utbetalt, f.eks. til innkjøp av stereoanlegg, TV ol.

I en del tilfeller er det praktisk at andre tjenesteytere (f.eks. kommunalt omsorgspersonell), får tilgang til klientens penger. Særlig praktisk kan dette være f.eks. for uttak av lommepenger eller innkjøp av mat o.l. Det er ikke noe i veien for at hjelpevergen gir fullmakt til tjenesteyteren om å få ta ut et visst beløp hver måned fra klientens konto. Det er heller ikke noe i veien for at tjenesteyteren får disponere en egen konto (i klientens navn) hvor det månedlig overføres et beløp til dekning av nevnte utgifter. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det er hjelpevergen som må gi fullmakten fordi tjenesteyterne normalt ikke skal ha tilgang til klientens konti.

SAMME RETT TIL Å BRUKE PENGER

PÅ FRITIDSAKTIVITETER SOM ANDRE

11. Tap av arbeidsfortjeneste og dekning av utlegg - godtgjøring - § 17

Hjelpevergen kan få dekket tapt arbeidsfortjeneste og utlegg i rimelig utstrekning. Da dette er en skjønnsmessig regel, bør hjelpevergen gjøre avtale med overformynderiet på forhånd om hva det kan kreves vederlag for og satsen. Nødvendige utgifter til bruk av bil, telefon mm, vil kunne dekkes. Krav om godtgjøring og refusjon skal rettes til overformynderiet.

12. Lovbestemte plikter/begrensninger herunder samtykke fra overformynderiet

Hjelpevergens plikter og rettigheter følger av vergemålslovens bestemmelser. Ikke alle reglene i loven gjelder for hjelpevergene. I § 90 c fremgår at følgende paragrafer kommer til anvendelse: §§ 7 første og tredje ledd, §§ 8-15, § 17, § 18, § 49, jf. §§ 41-42, §§ 54, 56 og 61. Når ikke annet er bestemt (og det er det normale) gjelder også §§ 50-52, § 55, 58 og §§ 77-81 så langt de passer.

I vergemålsloven § 90 e er bestemt at lovens regler om tilsyn og forvaltning i overformynderiet, om registrering og om regnskapsplikt ikke gjelder når ektefellen er hjelpeverge. Overformynderiets samtykke må likevel innhentes i saker etter §§ 49, 55 og 58. Overformynderiets medvirkning kreves ikke til disposisjoner etter lovens kap. 5 når ektefellen er hjelpeverge.

Vergemålsloven er inntatt bakerst. Vi nevner likevel noen sentrale bestemmelser:

Inhabilitet - § 15

Hvis hjelpevergen har egne interesser i en transaksjon e.l. som klienten skal foreta eller det er motstridende interesser mellom hjelpevergen og klienten i en sak hvor hjelpevergen skal opptre, vil hjelpevergen normalt være inhabil. Setteverge skal i slike tilfeller oppnevnes av overformynderiet. Meld fra til overformynderiet om du ser en mulig inhabilitetsgrunn.

Disposisjon over fast eiendom

§ 49 - Hjelpevergen kan **ikke selge** fast eiendom uten enstemmig samtykke fra overformynderiet.

§ 50 - Hjelpevergen skal gjøre fast eiendom inntektsbringende, men må ha samtykke fra overformynderiet når det gjelder enkelte disposisjoner.

Før utleie av klientens bolig finner sted, må overformynderiet kontaktes, se

§ 61 nedenfor.

§ 52 - Hjelpevergen skal sørge for **forsikring**

§ 58 - **Odelsrett** - hjelpevergen kan ikke avstå eller gjøre odelsrett gjeldende uten overformynderiets samtykke.

Disposisjon over løsøre

§ 51 - Salg av løsøre samt bortleie krever samtykke av overformynderiet. Som løsøre regnes også borettslagsleilighet og aksjeleilighet. Spørsmålet om utleie av klientens bolig skal alltid avgjøres av overformynderiet. Vi nevner for ordens skyld - selv om det ikke står direkte i § 51 - at dersom hjelpevergen ønsker å kaste løsøregjenstander ol, bør overformynderiet kontaktes på forhånd dersom ikke gjenstandene åpenbart må kunne karakteriseres som "søppel". Husk at gjenstander kan ha affeksjonsverdi for klienten.

Gjeld

§ 55 - Hjelpevergen kan ikke stifte gjeld eller pantsette eiendeler på klientens vegne uten samtykke fra overformynderiet. Kausjon kan ikke pådras.

Gaver

§ 56 - Hjelpevergen kan gi **gaver** slik skikk og bruk krever. Er den umyndige over 15 år, kreves hans samtykke der det er mulig. Gjelder det større beløp må overformynderiet samtykke. Gaver til en verdi av noen få hundre kroner behøver normalt ikke overformynderiets samtykke. At gaven skal stemme med skikk og bruk, vil si at den bare skal gis ved anledninger hvor gaver er alminnelig, f eks fødselsdager, brylluper, jubileer ol, og at den står i rimelig samsvar med klientens økonomi og det som er gjengs i slike tilfeller. Fordeling av løsøre som "**forskudd på arv**" krever samtykke av overformynderiet, selv om det dreier seg om små verdier.

Generelle prinsipper

§ 54 - Hjelpevergen kan ikke gjøre seg noen fordel av sitt verv.

§ 61 - Hjelpevergen skal rådføre seg med overformynderiet ved tvil eller i saker av særlig stor betydning for den umyndiges økonomi. Bl a innebærer dette at overformynderiet må kontaktes før hjelpevergen kjøper fast eiendom for klienten.

LURER DU PÅ NOE, KONTAKT

OVERFORMYNDERIET

LOV 22.04.1927 Om vergemål for umyndige.

Sist-endret:LOV 1993-06-11 85 fra 1994-01-01.

1ste kapitel. Umyndige.

§ 1 Med umyndige mener denne lov mindreårige og umyndiggjorte. Mindreårig er den som ikke har fylt 18 år.

§ 2 Den som er umyndig, kan ikke selv råde over sine midler eller binde sig ved rettshandel, medmindre annet særlig er bestemt.

2net kapitel. Verger.

§ 3 Verge for mindreårig er den eller de som har foreldreansvaret for barnet etter reglene i bameloven. Er en av dem forsvunnet eller umyndige, eller er det oppnevnt hjelpverge for ham eller henne etter §§ 90a, er den annen verge alene.

Er det ingen som er verge for den mindreårige etter reglene i første ledd, skal det oppnevnes verge etter §§ 6 og §§ 7. Skjer oppnevningen på grunn av forhold som nevnt i første ledd annet punktum, bortfaller oppnevningen når

oppnevningssgrunnen ikke lenger er tilstede.

Blir noen som er verge i fellesskap ikke enige, treffer overformyndertiet avgjørelsen.

§ 4 Hvor foreldrene er verge i fellesskap, kan hver av dem gi den annen fullmakt til å opptre som verge alene. Fullmakten kan begrenses til nærmere bestemte saker og kan når som helst kalles tilbake.

Er under rettergang, skjønn, tvangfullbyrdelse, midlertidig sikring eller skiftebehandling begge foreldre lovlig varslet om saken, og møter bare den ene av dem eller undertegner bare den ene av dem skriftstykke til vedkommende

myndighet på vegne av den umyndige, anses han (hun) i mangel av opplysning om noe annet for å ha fullmakt fra den annen til å opptre som verge alene. Alle innkallelser, varsler og meddelelser bør dog rettes til begge foreldre.

§ 5 (Opphevet ved lov 11 april 1958 nr 2.)

§ 6 For en mindreårig som ikke har verge etter reglene i de foregående paragrafer, og for den som er umyndiggjort, skal der oppnevnes verge.

Den som er verge etter en av de foregående paragrafer kan på begjæring også oppnevnes som sådan.

§ 7 Til verger skal velges menn eller kvinner, som er vederheftige og skikket for hvervet.

Har en mindreårigs far eller mor skriftlig tilkjennegitt hvem de ønsker til verge for barnet etter sin død, bør denne velges fremfor andre.

Til verge for en umyndiggjort som er gift, bør ektefellen oppnevnes med mindre denne ønsker å bli fritatt, eller hensynet til den umyndiggjortes tarv krever at en annen velges.

Stefar eller stemor bør ikke oppnevnes som verge, med mindre der finnes å foreligge særlige grunner til sådan **opnevning**.

Den som selv er umyndig eller som har fått oppnevnt hjelpeverge etter § 90a, kan ikke være verge.

§ 8 Fylkesmenn, skifteforvaltere, overformyndere, revisorer og desisorer for overformyndere regnskaper og lønte tjenestemenn ved overformynderiene kan ikke være oppnevnt verge i sitt distrikt.

§ 9 Rett til å nekte å bli oppnevnt som verge har:

1. den som har fylt 60 år;
2. den som på grunn av sykdom eller svakhet ikke uten stor vanskelighet kan være verge;
3. den som allerede er oppnevnt verge for to umyndige.

En oppnevnt verge kan kreve ny verge oppnevnt, når han senere kommer i noget tilfelle som her under 1 eller 2 nevnt.

Fritas bør også:

1. den som på grunn av annen offentlig tjeneste vil få særlig bryderi av vergemålet;

2. den som før er opnevnt som verge for en umyndig, når dette vergemål er særlig byrdefullt;

3. den som på grunn av vergemålet tilsidesetter i vesentlig grad sine egne anliggender.

§ 10 Vergemålet skal fratras en verge dersom han grovt eller gjentatte ganger forsømmer eller tilsidesetter sine plikter.

Ny verge kan også ellers oppnevnes dersom den umyndiges tarv krever det.

§ 11 Vergemålet føres i den by- eller herredskommune hvor den umyndige bor.

§ 12 Flytter den umyndige til en annen kommune, kan overføring av vergemålet undlates når begge overformyndier er enige, eller departementet beslutter det.

§ 13 Vergen oppnevnes i den kommune hvor vergemålet skal føres. En som bor utenfor kommunen, kan oppnevnes, om han er villig.

§ 14 Skifteforvalteren og overformynderne i den kommune hvor vergemålet føres, oppnevner i fellesskap verger og fratar dem eller fritar dem for vergemålet. Er det fast formann for overformyndieret, trer han istedenfor

skifteforvalteren. Avgjørelsene treffes med stemmeflerhet. Vedkommende skal på forhånd ha hatt høve til å uttale seg. Dersom det er grunn til å anta at det foreligger forhold som nevnt i § 10, kan det likevel bestemmes at vergen midlertidig skal fratras uten at han har hatt høve til å uttale seg. Saken skal i så fall fortsette for at en endelig avgjørelse kan treffes.

Haster det, kan vergen midlertidig oppnevnes av skifteforvalteren eller den faste formann for overformyndieret. Men oppnevningen skal i så fall snarest mulig forelegges de valgte overformyndere til godkjenning.

Den som oppnevnes til verge eller som blir fritatt for eller fratatt et vergemål, skal straks gis skriftlig meddelelse om avgjørelsen.

§ 15 En verge er ugild til å handle for den umyndige, når han selv eller hans ektefelle eller forlovede eller en slektning eller besvogret i nedstigende linje, oppstigende linje eller i første sidelinje eller noen som han representerer, har en

interesse som strider mot den umyndiges. En far eller mor kan som verge for eget barn vareta dets tarv overfor andre av sine barn eller andre slektninger eller besvogrede.

Er vergen ugild oppnevnes en setteverge i den kommune hvor verge trenges.

§ 16 Antas en verge ikke å kunne vareta den umyndiges tarv for en viss tid eller for visse saker, eller kan han ikke gjøre det uten større vanskelighet eller bekostning oppnevnes en hjelpeverge i den kommune hvor hjelpen trenges.

Hvis i et forhold som går inn under § 3 første ledds første punktum, den ene ektefelle er i slik stilling som nevnt i første ledd, kan det bestemmes at den annen ektefelle skal føre vergemålet alene.

§ 17 Vergen har krav på å få dekket nødvendige utlegg. I den utstrekning det er rimelig, kan vergen også få dekket tapt arbeidsfortjeneste eller få vederlag for arbeidet som verge. Kravet avgjøres av overformynderne.

Utgifter etter første ledd dekkes av den umyndiges midler. Har den umyndige ikke midler, eller finner

overformynderne enstemmig at midlene er for ubetydelige til at den umyndige selv bør bære utgiftene til oppnevnt verge, dekkes disse av kommunen.

§ 18 Den som en avgjørelse etter dette kapittel er gått imot, kan påklage den til fylkesmannen innen tre uker etter at han eller hun har mottatt underretning om avgjørelsen. Dersom fylkesmannen har begjært oppnevnt hjelpeverge (jf. § 90a), er departementet klageinstans for avgjørelser om oppnevning etter § 14.

3dje kapitel. Overformyndere.

§ 19 I hver by og i hvert herred skal der være et overformynderi.

§ 20 Overformynderiet har vanlig to overformyndere. De velges, en hvert annet år, av kommunen for fire år regnet fra 1. januar året etter valget. Første gang velges to; den ene skal etter loddtrekning fratruke etter to års tjeneste.

Hvert annet år velges for de følgende to år to varamenn til å gjøre tjeneste når nogen av de valgte medlemmer er ugild eller har forfall. Ordenen mellom varamennene bestemmes ved valget.

§ 21 Til overformyndere eller varamenn kan bare velges vederhefteige og duelige menn eller kvinner, som er valgbar ved kommunale valg og har fylt 30 år.

Fylkesmenn, skifteforvaltere og revisorer for overformynderiregnskaper og lønte tjenestemenn ved overformynderiene kan ikke velges.

Den som har fylt 60 år eller som på grunn av sykdom eller svakhet ikke uten stor vanske kan være overformynder, kan nekte å ta imot valg. En fratredende overformynder kan nekte å ta imot valg for så lang tid som han har gjort tjeneste.

§ 22 Når en overformynder dør eller flytter fra kommunen, eller når han ikke lenger fyller lovens krav til valgbarhet, eller når han av annen lovlig grunn fratruke før tiden, holder kommunen nytt valg. Til det er holdt, gjør varamannen tjeneste. Er der mindre enn et år igjen av tjenestetiden, kan nytt valg undlates.

Blir en stilling som varamann ledig, kan der velges varamann for den gjenværende del av tjenestetiden.

§ 23 En overformynder kan kreve sig fritatt for andre ombud, med mindre annet er bestemt ved lov.

Bøker og skrivesaker koster av kommunen. Kommunestyret kan bevilge til nødvendig kontorhjelpe.

Overformynderne har krav på at kommunen dekker nødvendige utlegg. Når forholdene tilsier det, kan kommunestyret vedta at overformynderne også skal ha dekning for tapt arbeidsfortjeneste og vederlag for sitt arbeid. Også disse krav dekkes av kommunen og fastsettes i samsvar med de bestemmelser som gjelder for kommunale tillitsmenn.

§ 24 Kommunen avgjør hvem av overformynderne som skal føre overformynderiets bøker, forvare dokumentene og sørge for at de umyndiges verdipapirer og bankbøker blir anbrakt i bank. Blir oppbevaring i overformynderiet tillatt, har denne overformynder (den forretningsførende) ansvaret for oppbevaringen. Den forretningsførende overformynder kan

kvittere for innkomne midler. Han fastsetter møter, forbereder sakene og ekspederer dem i henhold til de vedtak som er gjort.

Den annen overformynder plikter så ofte han finner det hensiktsmessig og minst en gang hvert fjerdingår å holde ettersyn hos den forretningsførende overformynder, og se etter at regnskapene er ordentlig ført og at verdipapirer og bankbøker er levert til oppbevaring i bank. Er tillatelse gitt til oppbevaring i overformynderiet, må han kontrollere at verdipapirer og bankbøker er til stede og i orden. Om sitt ettersyn skal han gjøre tilførsel i en ettersynsbok. Har han funnet noe å feste seg ved, skal han uten opphold melde fra til kommunen.

Departementet kan bestemme at føringen av overformynderiets regnskaper skal overlates til kommunens regnskapskontor.

Nærmere regler om forretningsførselen, herunder om de bøker og lister som skal føres og om hvilke arbeidsoppgaver som kan overlates til kontorhjelpen, gis av departementet

§ 25 Begge overformynderne skal være med på de avgjørelser som er lagt under overformynderiet. Kan de ikke bli enige, og enstemmighet ikke kreves, skal saken legges frem for skifteforvalteren, som avgjør saken.

§ 26 Ingen kan som overformynder eller skifteforvalter være med på en beslutning, når han vilde være ugild som verge.

Reises et ugildhetsspørsmål, avgjøres dette av overformynderne og skifteforvalteren i fellesskap med stemmeflerhet.

Den det gjelder, kan ikke selv være med å avgjøre, om han er ugild; er det en overformynder, tilkalles varamannen, er det skifteforvalteren, oppnevnes setteskifteforvalter.

Vergene og den umyndige, når denne har fylt 15 år, kan påklage avgjørelsen av ugildhetsspørsmålet til fylkesmannen innen tre uker etter at de har mottatt underretning om vedtaket.

Samme rett har også en overformyndet eller skifteforvalter som er uenig i avgjørelsen.

§ 27 Overformyndene plikter å gi de vitnemål og meldinger som Kongen foreskriver. De skal i den utstrekning det anses nødvendig gjennomgå med vergene de boer som en gjenlevende ektefelle har overtatt uskifta, dersom det er umyndige arvinger. Den gjenlevende plikter å gi de opplysninger som trengs for kontroll med forvaltningen av boet

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at overformyndene gjør sin plikt. Han kan holde eftersyn hos dem og kreve de opplysninger som han finner fornødne. Han kan fjerne en overformyndet som han finner gjør sig skyldig i grov tjenesteforseelse. En således fjernet overformyndet kan innanke fylkesmannens avgjørelse for vedkommende departement.

Kommunen kan ved et opnevnt medlem når som helst holde eftersyn av overformyndernes bøker, verdipapirer og dokumenter.

§ 28. Kongen kan etter søknad fra kommunestyret bestemme at overformyndet skal ha en fast formann.

Formannen skal ha de samme egenskaper som dommere og ansettes av kommunen. Formannen skal stille en av kommunen godkjent sikkerhet for et så stort beløp som Kongen bestemmer.

§ 29. Den faste formann skal føre tilsyn med vergene. Han skal på eget ansvar styre og gjøre regnskap for de midler som hører under overformyndet. Han fører overformyndets bøker og forvarer dokumenter, verdipapirer og bankbøker i de tilfelle hvor fritak for plikt til oppbevaring i bank er gitt, jf § 65 første ledd. Departementet kan bestemme at føringen av regnskapene skal overlates til kommunens regnskapskontor.

De øvrige saker som er lagt under overformyndet eller dets medvirkning, skal høre under det samlede overformyndet.

De valgte overformyndere skal føre tilsyn med formannens forvaltning og være med på å bedømme sikkerheten for midler som lånes ut. De skal også være med og avgjøre de saker vedkommende forvaltningen, som formannen eller en verge ønsker lagt frem for det samlede overformyndet.

Sakene avgjøres av det samlede overformyndet med stemmeflerhet, når ikke annet særskilt er bestemt. Skifteforvalteren deltar ikke i noen avgjørelse.

Kongen gir nærmere forskrifter om forretningsordenen, etter uttalelse fra kommunen.

§ 30. Er fast formann ansatt, skal hans lønn og de øvrige utgifter ved overformyndet betales av kommunen.

Som tilskudd til dekning av kommunens utgifter etter foregående ledd svares en forvaltningsavgift av de midler som forvaltes av overformyndet etter § 62. Avgift regnes likevel ikke av verdipapirer og bankbøker som oppbevares i bank etter § 65 første ledd. Kongen fastsetter avgiftens størrelse i prosent av midlenes avkastning i regnskapsåret

Kongen kan fastsette mindre lempninger for å lette utregningen av avgiften.

§ 30a. Forvaltningsloven gjelder for overformyndernes avgjørelser etter denne lov, når ikke en annen regel framgår av loven. For vedtak truffet av overformyndene er fylkesmannen klageinstans.

4de kapitel. Den umyndiges handleevne.

§ 31. (Opphevet ved lov 8 juni 1979 nr 38.)

§ 32. Har en mindreårig fylt 15 år, og har han tatt tjeneste eller annet arbeid som han kan forsørge seg med, kan han også si opp avtalen og ta liknende tjeneste eller annet arbeid.

Vergene kan med rimelig varsel til den annen part heve enhver arbeidsavtale inngått av eller for en mindreårig over 15 år, såfremt han finner at hensynet til den mindreåriges oppfostring eller velferd krever det

§ 33 En mindreårig rår selv over midler som han har tjent ved egen virksomhet etter det fylte 15de år, eller som vergen eller nogen annen har latt ham få til egen rådighet

Vergen kan ta fra ham rådigheten dersom hensynet til den mindreåriges tarv krever det. Er den mindreårige over 15 år og sørger for seg selv, trengs samtykke fra overformyndieriet

§ 33a (Opphevet ved lov 8 juni 1979 nr 38)

§ 33b. En mindreårig som har eget hushold, kan foreta slike disposisjoner for det daglige hushold eller oppfostringen av barna som vanlig blir foretatt i disse øyemed, unntatt leie av husrom. Den mindreårige blir likevel ikke bundet dersom den annen part i avtalen forsto eller burde ha forstått at disposisjonen ikke var påkrevd.

Misbruker den umyndige sin rett etter første ledd, kan vergen med samtykke av overformyndieriet ta retten fra ham. Beslutningen kan omgjøres når forholdene har endret seg.

§ 34. En umyndiggjort treffer selv avtale om å ta tjeneste eller annet arbeide, og kan selv si op avtale herom. Når hensynet til hans velferd krever det, kan overformyndieriet bestemme at bare vergen skal kunne gjøre eller si op sådanne avtaler, og at vergen skal kunne heve en avtale som den umyndiggjorte tidligere har gjort.

Den umyndiggjorte rår selv over midler som han har tjent ved egen virksomhet etter at han blev gjort umyndig, eller som vergen eller nogen annen har latt ham få til egen rådighet. Med samtykke av overformyndieriet kan vergen ta fra ham rådigheten når hensynet til hans tarv krever det.

§ 35. En umyndiggjort som i henhold til § 46 har lov til å drive en ervervsvirksomhet, kan på egen hånd gjøre rettshandler som går inn under virksomheten.

Herfra er undtatt kjøp, salg og pantsettelse av fast eiendom, og sådanne rettshandler eller forføininger som etter

§ 50 nr 1 eller 3 - 6 trenger samtykke av overformyndieriet.

§ 36. Har en umyndig gjort en avtale som han ikke bindende kunde gjøre på egen hånd, og som han ikke gyldig har opfylt, kan den annen part gå fra avtalen. Erklæring om å ville gå fra avtalen kan den annen part gi til den umyndige selv.

Visste den annen part at medkontrahenten var umyndig og hadde han ikke grunn til å tro, at denne gyldig kunde inngå avtalen, kan han ikke fragå den før efter utløpet av den tid som måtte være avtalt, med mindre vergen innen den tid nekter å approbere avtalen. Heller ikke kan den annen part gå fra en avtale om personlig arbeide fra den umyndiges side, så lenge denne oppfyller sine forpliktelser.

§ 37. Bli en avtale som en umyndig ikke bindende kunne slutte på egen hånd, ikke godkjent, eller går den annen part fra avtalen etter § 36, skal hver av partene gi tilbake det han har mottatt, eller, om det ikke kan skje, erstatte verdien. Den umyndige plikter ikke å erstatte det han har fått, i videre omfang enn det er kommet ham til nytte.

5te Kapitel. Vergers rådighet og plikter.

§ 38. Vergen handler på den umyndiges vegne i formuessaker, når ikke annet er bestemt, og styrer hans midler i den utstrekning dette ikke hører under overformyndieriet eller den umyndige selv, eller ved gyldig bestemmelse av arvelater eller giver er overlatt til andre.

§ 39. Har ingen foreldreansvaret for den mindreårige, er det vergen som tar avgjørelser om hans underhold, oppfostring og opplæring.

Er en umyndiggjort ute av stand til å dra forsvarlig omsorg for sig, skal vergen gjøre det

§ 40. Hvis den umyndige er over 14 år, skal vergen høre hva den umyndige har å si før han eller hun treffer avgjørelse

om den umyndiges økonomiske forhold. Om den umyndiges medbestemmelsesrett i personlige forhold gjelder reglene i

barnelovens § 31.

Vergen skal også såvidt mulig rådføre sig med den som måtte ha omsorgen eller foreldreansvaret for den umyndige og med ektefellen, dersom den umyndige er gift.

Forvaltningsloven får ikke anvendelse på avgjørelser som treffes av vergen. Er den umyndige uenig i vergens avgjørelse, kan han eller hun bringe spørsmålet inn for overformynderiet

§ 41 Kreves til en rettshandel samtykke enten av overformynderiet eller av den umyndige, og har vergen ikke fått det på forhånd, skal han forbeholde en passende frist til å få godkjenning.

§ 42. Er en avtale som nevnt i § 41 helt eller delvis opfylt og godkjenning nektes, får reglene i § 37 tilsvarende anvendelse. Det samme gjelder hvor avtalen er inngått i strid med § 41 og den annen part går fra den.

§ 43 Vergen skal sørge for at midler som skal styres av overformynderiet, blir sendt til dette, såfremt ikke skifteforvalteren eller en annen offentlig tjenestemann skal sørge for det.

§ 44. Vergen dekker av den umyndiges inntekter dennes nødvendige utgifter og betaler inn resten til overformynderiet.

Overformynderiet kan i tilfelle fastsette et beløp som vergen ikke må overskride, og bestemme at inntekten av midler i overformynderiet for en del ikke skal utbetales til vergen.

Strekker inntekten ikke til, kan kapitalen helt eller delvis brukes, når vergen og overformynderne er enige.

§ 45. Vergen kan la den umyndige få midler til egen rådighet i den utstrekning han finner det forsvarlig å la ham selv sørge for sine behov.

§ 46. Med enstemmig samtykke fra overformynderiet kan vergen gi en umyndiggjort som har fylt 18 år, lov til å drive en viss ervervsvirksomhet på egen hånd.

I dette øiemed kan der også overlates den umyndige til rådighet midler som styres av overformynderiet. Vergen skal føre tilsyn med virksomheten.

Tillatelsen kan kalles tilbake av overformynderne. De skal i så fall sammen med vergen bestemme om virksomheter skal fortsettes for den umyndiges regning eller avvikles. I tilfelle av meningsforskjell skal fylkesmannen treffe avgjørelsen.

§ 47. Er den som blir gjort umyndig, innehaver av eller deltager i en ervervsvirksomhet som han ikke er skikket til å drive på egen hånd, treffes der bestemmelse om å fortsette eller avvikle virksomheten etter reglene i § 46, siste ledd.

§ 48. Bli det ved arvefall adgang for en umyndig til alene eller sammen med andre arvinger å overta en ervervsvirksomhet eller del av slik virksomhet, kan vergen med enstemmig samtykke av overformynderiet drive eller delta i virksomheten for den umyndiges regning, eller på hans vegne overta aksjer i et aksjeselskap som dannes til å fortsette virksomheten.

§ 49. Fast eiendom som tilhører den umyndige, eller rettighet som ligger til sådan eiendom, kan vergen ikke avhende uten enstemmig samtykke av overformynderiet.

Fast eiendom som den umyndige selv vil ha bruk for, bør ikke selges.

§ 50. Fast eiendom som ikke selges, skal vergen gjøre inntektsbringende, som regel ved bortforpaktning eller bortleie.

Vergen må ha samtykke av overformynderiet til:

1. å forpakte bort eiendommen, si opp en bortforpaktning eller annet leieforhold til eiendom eller bolig, og til å leie hus bort på andre vilkår enn vanlig oppsiing.
2. å drive eiendommen som jordbruk for den umyndiges regning,
3. å hugge til salg i den umyndiges skog eller selge trær i skogen på rot.

4. å kreve utskiftning,

5. å foreta grenseregulering,

6. å hefte servitutt på eiendommen.

§ 51. Overformynderiet avgjør om løsøre skal selges eller ikke, og om det i tilfelle skal leies bort.

§ 52. Vergen skal sørge for at bygninger og løsøre som tilhører den umyndige, blir holdt i stand. Han skal holde dem brandforsikret, og kan også tegne annen forsikring.

§ 53. Penger som ikke skal styres av overformynderiet, og som vergen ikke må ha i kasse til utbetalinger, skal han sette inn i bank på den umyndiges navn.

§ 54. Vergen må ikke gjøre sig nogen fordel av at han styrer den umyndiges midler.

§ 55. Uten samtykke av overformynderiet kan vergen ikke stifte gjeld for den umyndige eller pantsette hans eiendeler, med mindre annet er særskilt bestemt.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke:

1. Disposisjoner som er nødvendige av hensyn til den umyndiges underhold eller oppfostring.

2. Disposisjoner som går inn som et vanlig ledd i driften av ervervsvirksomhet som vergen med samtykke av overformynderiet eller fylkesmannen driver for regning av den umyndige.

3. Utdanningslån i statlig låneinstitusjon for mindreårig.

Vergen råder over lånemidler som nevnt i annet ledd nr 3 til fordel for den mindreårige, med mindre han lar den mindreårige selv få råderetten.

Kausjonsansvar kan ikke pådras den umyndige, og hans eiendeler kan ikke stilles som sikkerhet for andres gjeld.

§ 56. Vergen må ikke gi gaver eller stønader av den umyndiges midler i videre omfang enn god skikk og bruk krever. Er den umyndige over 15 år, kreves hans samtykke. Gjelder det større beløp, må vergen også ha samtykke fra overformynderiet.

§ 57. Blir fast eiendom, skib eller skipspart eller en aktie som ikke er fullt innbetalt, gitt til den umyndige, avgjør overformynderiet om gaven skal mottas.

Finner vergen at andre gaver bør avslås forelegger han spørsmålet for overformynderiet som avgjør saken.

§ 58. Har den umyndige odelsrett eller annen løsningsrett til fast eiendom, må vergen ha samtykke av overformynderiet

for å gjøre retten gjeldende eller frafalle den. Tilsvarende gjelder en umyndig ektefelles mulige rett etter ekteskapsloven

§ 66, § 67 og § 74 og skifteloven § 63 ti 1 å få utlagt fast eiendom, andel eller aksje i boligselskap eller obligasjon som ektefellenes rett til leie av felles bolig har vært knyttet til.

§ 59. Innkjøp av fast eiendom kan foretas, når vergen og overformynderne enstemmig finner at særlige grunner taler for å erverve eiendommen for den umyndige, og at kjøpet er økonomisk heldig.

§ 60. Livsforsikring, livrente eller føderåd kan erhverves for den umyndige, når vergen og overformynderne enstemmig finner at det vil være til gagn for ham.

§ 61. Vergen står under tilsyn av overformynderiet. Han skal så vidt mulig rådføre seg med overformynderiet når han er i tvil eller når det gjelder avgjørelser av særlig stor betydning for den umyndiges økonomi.

Vergen plikter å gi de opplysninger som overformynderiet krever vedkommende vergemålet. Etter tilsigelse skal han møte hos overformynderiet til muntlig forhandling, medmindre han har forfall.

De nærmere forskrifter om vergens forhold kan gis av Kongen.

6te kapitel. Overformynderiets forvaltning av umyndiges midler.

§ 62. For så vidt ikke annet følger av lov eller annen gyldig bestemmelse, skal umyndiges penger, bankinnskott, obligasjoner, andre pengekrav, livspoliser, aksjer og andre andeler i selskaper med begrenset ansvar forvaltes av overformynderiet.

Det samme gjelder myndige personers midler som etter lov skal forvaltes på samme måte som umyndiges midler, eller som etter gyldig bestemmelse av arvelater eller giver skal forvaltes av overformynderiet.

§ 63. Utgjør midlene mindre enn et beløp fastsatt av departementet, plikter overformynderiet ikke å forvalte dem.

Overformynderiet kan i så fall bestemme at pengebeløp skal settes inn i bank, og gi bankboken påtegning om hvor meget vergen til enhver tid har rett til å heve.

§ 64. Midler som forvaltes av overformynderiet skal plasseres med tilstrekkelig sikkerhet og slik at de gir tilfredsstillende avkastning. Kongen gir nærmere regler om plasseringen.

Lån må ikke gis til overformyndere eller overformynderienes revisorer eller til noen som står i et slikt forhold til disse som nevnt i § 15 første ledd.

Uten samtykke fra fylkesmannen må ikke lån gis til vergen eller til noen som står i et slikt forhold til vergen som nevnt i foregående ledd. Dette gjelder ikke lån av fellesmassens midler etter § 71.

§ 65. Verdipapirer og bankbøker som hører under overformynderiets forvaltning, skal oppbevares i bank som

departementet har godkjent for slik oppbevaring. Banken plikter å påse at de oppbevarte verdipapirer og bankbøker ikke blir rådd over uten samtykke av begge overformyndere eller av det samlede overformynderi hvor dette har fast formann. Banken skal også utføre andre gjøremål i samband med forvaltningen. Nærmere regler om hvilke dokumenter som skal oppbevares i bank og om bankens oppgaver gis av departementet. Departementet kan frita et overformynderi for plikten til oppbevaring i bank dersom overformynderiet selv har mulighet for en betryggende oppbevaring. Som vilkår for å godkjenne en bank etter første punktum kan departementet kreve at banken stiller sikkerhet for et slikt beløp og i en slik form som departementet bestemmer.

Verdipapirer og bankbøker som er under overformynderiets forvaltning og ikke oppbevares i bank, skal gis urådighetspåskrift etter nærmere regler som Kongen gir.

§ 66, § 67, § 68 (Opphevet ved lov 5 des 1986 nr 61.)

§ 69. Har overformynderiet fast formann, kan kommunen med stadfestelse av Kongen gjøre vedtak om at rede penger skal forvaltes som en felles formuesmasse.

Under den felles formuesmasse kan det samlede overformynderi inndra bankinnskudd, pantobligasjoner og andre verdipapirer, som er erhvervet for den umyndige gjennom verge og overformynderi, eller som vergen gir samtykke til å inndra.

§ 70. Overformynderiet kan holde utenfor fellesforvaltningen penger som ikke straks kan plasseres med tilfredsstillende avkastning, eller som trengs til forestående utbetalinger, eller som vergen og overformynderiet finner det best for den

umyndige å forvalte særskilt.(

Midler som efter testament eller givers bestemmelse skal forvaltes særskilt, kan ikke inndras i fellesmassen. § 71. Kongen gir nærmere regler om plasseringen av fellesmassens midler, jf § 64.

§ 72. For å dekke forefallende utbetalinger kan overformynderiet med samtykke av fylkesmannen ta op midlertidige lån for fellesmassens regning.

§ 73. Av de midler som står under fellesforvaltning, utredes en avgift til et sikkerhetsfond.

Avgiften fastsettes av kongen. Kongen kan bestemme at avgift ikke skal utredes når sikkerhetsfondet overstiger en viss prosentdel av fellesmassen

Sikkerhetsfondet forvaltes som en del av fellesmassen. Inntektene går til fondet. Kongen kan bestemme at når fondet overstiger en viss prosentdel av fellesmassen, kan det overskytende helt eller delvis tilbakeføres til fellesmassen.

§ 74. Tap på fellesmassens midler, som ikke i henhold til § 92 skal dekkes av kommunen, dekkes av inntekten i regnskapsåret, dersom der allikevel kan utdeles et rimelig utbytte. er tapet større kan det med samtykke av

vedkommende departement fordeles på flere regnskapsår.

Blir tapet ikke dekket på denne måte, skal det som trenges tas av sikkerhetsfondet. Har fondet ikke midler nok, skal kommunekassen legge ut det manglende. Forskuddet med tillegg av 4 pct renter betales tilbake av sikkerhetsfondet, etterhvert som det får midler.

§ 75. Som inntekt av fellesmassen regnes også gevinst ved innfrielse eller salg av verdipapirer.

Blir av den grunn inntekten i et regnskapsår uvanlig stor, kan en del av gevinsten med samtykke av vedkommende departement legges til sikkerhetsfondet.

§ 76. Det samlede årsoverskudd av fellesmassen med fradrag av avgiftene deles mellom de umyndige i forhold til hver enkelts andel. Utbytte kan utbetales på forhånd etter regler som Kongen gir.

7de kapitel. Regnskaper.

§ 77. Vergen skal etter utløpet av hvert kalenderår gi regnskap til overformynderiet for de midler han har hatt under forvaltning for den umyndige. Av hensyn hertil skal han etter hvert gjøre de fornødne opptegetninger.

Overformynderiet kan frita vergen for årlig regnskap etter nærmere fastsatte regler.

Omfatter vergemålet drift av fast eiendom eller annen erhvervsvirksomhet, skal årlig regnskap alltid sendes.

§ 78. Sette- og hjelpeverger skal gi regnskap når deres hverv er til ende. Strekker hvervet sig utover et år, avlegges de årlige regnskap. Regnskapet sendes til overformynderiet i den kommune hvor vergemålet føres, og sendes gjennom den faste verge som kan ledsage det med sin uttalelse.

§ 79. Når vergemålet opphører, skal vergen uten opphold sende sluttregnskap til overformynderiet. De midler han sitter inne med, skal han mot kvittering gi til eieren tillikemed avskrift av regnskapet.

Fratrer en verge i andre tilfelle, gjelder samme regel om regnskapsplikt. Midlene skal sendes til overformynderiet eller til den nye verge.

Er vergen død, hviler plikten på hans bo eller arvinger.

§ 80. Departement gir nærmere regler om vergens regnskap og opptegetninger, om regnskapsfrist og om overformynderiets adgang til å frita vergen for årlig regnskap.

§ 81. Overformynderiet skal gå igjennom vergenes regnskaper, og kan kreve opplysninger og legitimasjoner.

Overformynderiet skal skaffe sig visshet for at bankbøker og andre verdipapirer, som vergen har under forvaltning, er i behold.

§ 82. Overformynderiet kan holde vergemøter for å ta imot og gjennomgå regnskaper og til fremvisning av bankbøker og verdipapirer. Vergene kan kalles inn ved offentlig kunngjøring. Utgiftene ved møtene og kunngjøringen av dem skal

kommunen betale.

§ 83. Innen utgangen av hvert års mars måned skal overformynderne eller den faste formann ha avlagt årsregnskap til fylkesmannen over de midler som hører under overformynderiets forvaltning. Fylkesmannen kan forlenge fristen når overformynderiets arbeidsbyrde krever det.

Vergeregnskapene og regnskapet for midler som ikke er under overformynderiets forvaltning, men forvaltes av verger og andre under tilsyn av overformynderiet og med regnskapsplikt til dette, legges ved årsregnskapet og revideres sammen med dette.

§ 84. Årsregnskapet skal settes opp på den måte og være ledsaget av de bevitnelser som departementet bestemmer.

§ 85. Revisjonen av overformynderiregnskapene utføres av den kommunale revisjon. Fylkesmannen desiserer regnskapene.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om revisorers og desisorers plikter.

§ 86. Fylkesmannen bestemmer fristene for når svar skal være gitt på revisjonsantegnelsene, og desisjonene etterkommet.

Undlater overformynderne eller vergene å etterkomme desisjonene i rett tid kan fylkesmannen med samtykke av vedkommende departement saksøke dem for statskassens regning.

§ 87. Ved opphør av et vergemål skal overformynderiet uten opphold sende midlene til eieren med slutningsregnskap.

Midler som står under fellesforvaltning, kan bare kreves utbetalt til de tider som Kongen bestemmer. Eieren kan kreve at midlene blir stående under overformynderiets forvaltning i så lang tid og på de vilkår som Kongen bestemmer.

§ 88. Er eieren ikke villig til å ta imot og kvittere for midlene, eller er kvittering av annen grunn ikke å få, skal det meldes til fylkesmannen.

Penger skal settes inn i bank, og bankbøker deponeres i Norges Bank. Andre eiendeler kan fylkesmannen selge

gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg så langt de passer. Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven § 8-16 første ledd, § 10-6 jf § 8-16 første ledd, §11-20 og § 12-16 jf § 11-20 om det minste bud som kan godtas, gjelder ikke i dette tilfelle. Om salget skal eieren varsles i anbefalt brev, dersom han her i riktet har kjent oppholdssted eller kjent fullmektig som kan ta imot varslet.

8de kapitel. Forskjellige bestemmelser.

§ 89. Denne lov er ikke til hinder for at en arvelater bestemmer ved testament at midler som han etterlater til en umyndig, men som han etter arveloven kunne ha rådet over til fordel for andre, skal forvaltes eller brukes på en nærmere fastsatt måte. Lovens bestemmelser om tilsyn av overformynderiet og om regnskapsplikt skal gjelde dersom ikke arvelateren i sitt testament har truffet annen bestemmelse.

Efter krav fra vergen eller overformynderne kan vedkommende departement sette arvelaterens bestemmelse ut av kraft helt eller delvis, dersom departementet finner at den er i strid med den umyndiges tarv.

Disse forskrifter skal også gjelde gaver.

§ 90. Når en myndigs midler efter særlig lovbestemmelse skal behandles som umyndiges midler eller forvaltes av overformynderiet, uten at verge skal opnevnes kan overformynderiet ta en bestyrer til å utføre en verges gjøremål mot særskilt vederlag av avkastningen av midlene.

§ 90a. Oppnevning av hjelpeverge

En myndig person som på grunn av sinnslidelse, andre psykiske forstyrrelser, senil demens, psykisk utviklingshemming eller legemlig funksjonshemming ikke kan vareta sine anliggender, kan ved behov få oppnevnt hjelpeverge.

Før oppnevning finner sted, må det foreligge:

1. Begjæring om oppnevning fra en person eller et organ som kan begjære umyndiggjøring etter umyndiggjøringsloven

§ 3 første ledd, eller fra ansvarshavende lege eller tilsynslege ved helseinstitusjon der vedkommende er innlagt. Om meldeplikt for psykiatrisk sykehus eller institusjon eller boform med heldøgns omsorg eller pleie gjelder umyndiggjøringsloven § 3 annet ledd.

2. Tilfredsstillende legeerklæring om at vedkommende på grunn av sinnslidelse, andre psykiske forstyrrelser, senil demens, psykisk utviklingshemming eller legemlig funksjonshemming ikke kan vareta sine anliggender.

3. Samtykke fra den som skal ha oppnevnt hjelpeverge, hvis det ikke går fram av legeerklæringen at innhenting av samtykke er umulig eller av særlige grunner utilrådelig.

Oppnevning skjer ellers etter reglene i § 14. Ved rettslig overprøving av vedtak om å oppnevne hjelpeverge kan retten prøve alle sider av vedtaket.

§ 90b. Hjelpevergens oppdrag

Hjelpevergen kan gis myndighet til å vareta klientens anliggender i sin alminnelighet eller enkelte særlige anliggender. Det skal tas uttrykkelig stilling til myndighetsområdet ved oppnevningen, og myndighetsområdet bør ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

§ 90c. Regler om hjelpevergens virksomhet

For den som oppnevnes som hjelpeverge, gjelder bestemmelsene i § 7 første og tredje ledd, §§ 8, §§ 8-14, § 15, § 17, § 18, §49 jf. § 41 og § 42, § 54, § 56 og § 61 tilsvarende. Blir ikke annet bestemt av de oppnevrende myndigheter, gjelder også

§§ 50-52, § 55, § 58 og §§ 77-81 for hjelpevergen så langt det passer.

§ 90d. Registrering og forvaltning ved hjelpevergemål

Overformynderiet kan pålegge hjelpevergen snarest mulig å besørge klientens bo registrert og vurdert og å sende registreringsforretningen til overformynderiet.

Overformynderiet kan ved oppnevningen og senere bestemme at midler som omfattes av hjelpevergens oppdrag, skal forvaltes av overformynderiet etter samme regler som for umyndiges midler.

Departementet kan gi nærmere regler om praktiseringen av første og annet ledd.

§ 90e. Ektefellen som hjelpeverge

Lovens bestemmelser om tilsyn og forvaltning av overformynderiet om registrering og om regnskapsplikt gjelder ikke når vedkommendes ektefelle oppnevnes til hjelpeverge. Samtykke av overformynderiet etter § 49, § 55 og § 58 er nødvendig selv om ektefellen er oppnevnt til hjelpeverge. For øvrig kreves i disse tilfelle ikke overformynderiets medvirkning til hjelpevergens disposisjoner etter lovens 5. kapittel.

§ 90f. Oppheving av hjelpevergemål

Oppnevningen av hjelpeverge oppheves så snart grunnen til oppnevningen er bortfalt.

§ 91. Etter nærmere regler som Kongen gir, kan et overformynderi overta forvaltningen av legatmidler og andre midler som de ikke plikter å forvalte. Midlene kan inndras under fellesforvaltning,

Av midlene svares de samme avgifter som til enhver tid er fastsatt for de øvrige midler som forvaltes av overformyndieriet.

§ 92 Kommunen er ansvarlig for tap som en overformyndier ved pliktstridig eller forsømmelig forhold har påført en umyndig eller overformyndieriets fellesmasse. På fellesmassens vegne kan fylkesmannen med departementets samtykke reise sak mot kommunen for statskassens regning..

Kommunen hefter ikke for tap av midler som etter bestemmelse av arvelater eller giver forvaltes på en fra lovens ordning avvikende måte.

Efter nærmere regler som Kongen gir kan kommunens utgifter til forsikring mot ansvar efter første ledd kreves dekket av de umyndiges midler.

§ 93. (Opphevet ved lov 4 feb 1938 nr 1.)

§ 94. (Opphevet ved lov 26 juni 1992 nr 86 (i kraft 1 jan 1993 iflg res 23 okt 1992 nr 765).)

9de kapitel. Når loven trer i kraft.

§ 95. Denne lov trer i kraft den 1 juli 1927.

§ 96. Fra samme tid opheves alle andre bestemmelser som måtte stå i strid med denne lov.